

Teroristé z internátu Ludovíta Štúra

Orli palestinské revoluce a politická realita studené války

MARTIN ŠMOK

Na slovensko-rakouském pomezí zaútočilo 28. září 1973 komando palestinských teroristů. Událost vstoupila do dějin jako „Schönauská záležitost“ a vymyká se obvyklému líčení palestinského osvobozenického boje v době studené války. I role tehdejšího Československa byla komplexnější, než sugerovala pozdější komunistická propaganda, jež za všech okolností stranila Palestincům.

Schönau an der Triesting je nenápadná, poklidná obec ležící jižně od Vídně. Přesto stála v roce 1972 za návštěvu izraelské premiérce Goldě Meirové (1898–1978, ve funkci v letech 1969–1974). Místní zámek totiž sloužil jako tranzitní tábor pro sovětské Židy, kterým bylo díky tajným jednáním mezi velmocemi umožněno legálně emigrovat do Izraele. Železnou oponu překračovali vlakem na hranicích se Slovenskem, v Schönau si je pak přebírala izraelská Židovská agentura, která obstarala vše potřebné pro jejich cestu. Šlo o migranty ostře sledované hned z několika stran.

Od konce čtyřicátých let Sovětský svaz nelibě nesl odklon Izraele od sovětských představ o socialismu a lidové demokracii. Od padesátých let pak sovětský blok vojensky podporoval arabské státy, které usilovaly o zničení židovského státu. A když tzv. šestidenní válka v roce 1967 ne-

dopadla dle očekávání a zcela změnila mapu Blízkého východu, reakce Sovětského svazu a jeho satelitů byla okamžitá: ukončení diplomatických styků s Izraelem, vypovězení jeho diplomatů a zahájení nové vlny hlasitého „protisionistického“, tedy protizidovského štvání. V průběhu roku 1968 nenávislná kampaň v Polsku vyústila v masovou emigraci osob označených za Židy a sionisty,¹ po srpnové okupaci Československa a následné emigraci mnohých „sionistů“ převzali teze o trvajícím protistátním sionistickém spiknutí i naši komunisté. Jak se psalo v nechvalně proslulém „Poučení“, *značný vliv v boji proti socialismu v ČSSR měly síly, které se angažovaly v pozic sionismu, jednoho z nástrojů mezinárodního imperialismu a antikomunismu.*²

Zhoršující se situace Židů ve východním bloku – řada z nich měla přímou zkušenost s holocaustem –

vedla k požadavkům na umožnění jejich masové emigrace do Izraele. A konkrétně sovětské Židy v tom našli zastání u některých amerických zákonodárců, například demokratického senátora Henryho M. Jacksona nebo politika s českými kořeny Charlese A. Vanika. Když byl například v průběhu roku 1972 na nejvyšší úrovni projednáván tzv. Trade Reform Act, prosazovali k zákonu dodatek, jehož cílem bylo odepřít obchodní výhody zemím, ve kterých nepanuje svoboda emigrace. I když text dodatku nikde nezmiňoval ani Sovětský svaz, ani židovské emigranty, byl americkou a židovskou veřejností chápán jako odepření doložky nejvyšších výhod v případě, že v Moskvě budou bránit svým Židům ve vystěhování do Izraele.³

Politická a ekonomická realita, spojená s postupným oteplováním vztahů mezi oběma velmocemi, sovětský

1 STOLA, Dariusz: *Kampania antysyjonistyczna w Polsce 1967–1968*. ISP PAN, Warszawa 2000.

2 *Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ. Rezoluce o aktuálních otázkách jednoty strany schválená na plenárním zasedání ÚV KSČ v prosinci 1970*. Oddělení propagandy a agitace ÚV KSČ, Praha 1971, s. 19.

3 Více viz např. LAZIN, Fred A.: *The Struggle for Soviet Jewry in American Politics. Israel versus the American Jewish Establishment*. Lexington Books, Lanham 2005; KOREY, William: *The struggle over Jackson-Vanik*. In: *American Jewish Yearbook (1974–1975)*. Jewish Publication Society/American Jewish Committee, Philadelphia 1974, s. 199–234; KOREY, William: *Jackson-Vanik: A “Policy of Principle”*. In: FRIEDMAN, Murray – CHERNIN, Albert (eds.): *Second Exodus. The American Movement to Free Soviet Jews*. Brandeis University Press via University Press of New England, Hanover 1999, s. 97–114.

režim postupně dovedla ke krokům, které stály v přímém rozporu s jeho veřejně hlášenými tezemi o boji se sionismem. Již v roce 1971 byl zrušen zákaz organizované emigrace Židů do Izraele a vycestování bylo povoleno prvním 14 000 lidem. V roce 1972 se oficiální cestou ze SSSR vystěhovalo již na 30 000 osob.⁴

Emigranti měli po schválení žádosti jen několik dní na sbalení svých osobních věcí, byli zbaveni sovětského občanství a zpravidla odcestovali vlakem přes Polsko a Československo právě do tábora v Schönau. Ten se tak – i díky návštěvě premiérky Meirové – stal mezinárodně srozumitelným symbolem exodu sovětských Židů. Není proto divu, že se zámeček poblíž Vídně dostal do hledáčku těch, kdo se sionismem a Izraelem bojovali se zbraní v ruce.

Tranzitní tábor jako cíl

Během ledna 1973 zatkly rakouské bezpečnostní složky tři Arabové, kteří mapovali okolí tábora v Schönau. Při výslechu se doznali k přípravě teroristického útoku. Na hranicích s Itálií pak byli týž měsíc zadrženi další tři Arabové. Prohlásili se za součást stejné akce a tvrdili, že patří k Černému září, tajné organizaci zřízené palestinským hnutím Fatah k provádění teroristických útoků mimo území okupované Palestiny. Při opakovaném výslechu nakreslili mapy okolí tábora i s přístupovými cestami a popsali plánovanou akci: po obdržení kódového příkazu měli vyzvednout zbraně, spojit se se zbytkem útočné skupiny, dohromady prý dvanáctičlenné, a provést útok směrem od zadního traktu hlavní budovy tábora. Propuštění zajatých rukojmí měli podmiňovat výměnou za vězněné Palestince.

Palestinský terorismus roku 1973

- 1. března vniklo Komando organizace Černé září na ambasádu Saudské Arábie v Súdánu, kde právě probíhala recepce. Teroristé zajali deset rukojmí a popravili tři západní diplomaty.
- 1. července byl zavražděn plk. Josef Alon (narodil se v Československu jako Josef Plaček), izraelský letecký attaché ve Washingtonu. Útočníci jsou dodnes neznámí.
- 19. července se pokusil palestinský terorista vyhodit do vzduchu kancelář izraelské letecké společnosti El Al v Athénách. Přitom si vzal 17 rukojmích.
- 5. srpna zaútočili palestiniští teroristé granáty na odletovou halu athénskému letišti. Zavraždili tři osoby a zajali okolo 35 rukojmích.
- 17. srpna došlo k únosu letadla libanonské společnosti Middle East Airways.
- 5. září obsadili v Paříži tři palestiniští útočníci ambasádu. U římského letiště Fiumicino byli zadrženi čtyři Arabové vyzbrojení sovětskými raketomety; podle italské policie plánovali zaútočit na letadlo izraelské společnosti El Al. V Amsterodamu na letišti Schiphol byla nalezena bomba u letadla KLM. To vše na první výročí vražedného teroristického útoku na izraelské sportovce během olympiády v Mnichově.
- 9. září explodovala u izraelského stánku na výstavě Radiotelevize v západním Berlíně bomba. K útoku se přihlásila palestinská organizace Černé září.
- 17. prosince zaútočilo palestinské komando na letišti v Římě fosforovými granáty na Boeing letu Pan Am 110 směřující do Bejrútu a Teheránu. Při útoku zemřelo 32 cestujících. Poté útočníci unesli letadlo německé společnosti Lufthansa, zavraždili přitom další dva lidi.

Do konce roku 1973 pak anonymní hlášení a zpravodajská práce rakouských bezpečnostních složek přinesly indicie i nesporné doklady o dalších třech pokusech o útok na židovské migranty.⁵ Není divu, že v dobové atmosféře, kdy palestinské teroristické útoky patřily v západní Evropě i na Blízkém východě k téměř dennímu pořádku, vnímaly rakouské orgány existenci tábora v Schönau jako zásadní bezpečnostní riziko pro celou zemi. Právě kvůli ochraně Schönau vznikla první speciální jednotka v Rakousku, četnické Gendarmeriekommando Bad Vöslau (dnes Einsatzkommando Cobra).

V lednu 1973 nařídilo rakouské ministerstvo vnitra intenzivní ostrahu na všech železničních stanicích a tratích, kterými židovští emigranti projíždějí, zejména v pohraničních místech Hohenau a Marchegg na čs. hranici. Zvláštní opatření byla zavedena také na vídeňském Ostbahnhofu, kde emigranti vystupovali.⁶

Proti vystěholectví sovětských Židů do Izraele však zaznívaly i protesty na oficiální úrovni. V únoru 1973 tak učinil například sám egyptský ministr války Ahmad Ismail u sovětského velvyslance v Káhiře. V reakci na to spustila Moskva propagandistickou ofenzivu zaměřenou na arabské země. *Ve snaze zamezit růstu izraelského vojenského potenciálu* použily prý sovětské orgány do Izraele jen lidi neschopné vojenské služby, a to jen ve velmi omezených počtech. Kdo tvrdil opak, dělal nepřátelskou propagandu *útočící na sovětsko-arabské přátelství*, jak zdůraznil například zástupce sovětského ministerstva vnitra Andrej V. Verejn v rozhovoru s dopisovatelem agentury Novosti.⁷ *Pouze sionisté a imperialisté Arabům stále opakují, že je Sovětský svaz nechal na holičkách. [...] Koneckonců, Sovětský svaz opustilo a do Izraele odjelo pouze 42 000 Židů, zatímco z arabských zemí jich do Izraele přijelo na 800 000, hlásilo zase arabské vysílání Rádía*

4 Přísne tajné výňatky ze Zázpisu zasedání politbyra ÚV KSSS z 20. 3. 1973, publikované jako dokument č. 45 ve sborníku MOROZOV, Boris (ed.): *Documents on Soviet Jewish Emigration*. The Cummings Center Series – Tel Aviv University, Tel Aviv 1999, s. 170–176.

5 Výpisky z policejních zpráv viz *Die Ereignisse vom 28./29. September 1973. Ein Dokumentarbericht*. Bundeskanzleramt, Wien 1973.

6 *Archiv autora* (dále jen AA), záznam rozhovoru autora s Kurtem Werlem, Eisenstadt, 2016.

7 MOROZOV, Boris (ed.): *Documents on Soviet Jewish Emigration*, s. 163–166 (dokument č. 43).

Moskva pro Alžírsko.⁸ Sovětská vlivová agentura ve Světové radě míru také roku 1973 prosadila hned čtyři mezinárodní dny, které tak či onak vyjadřovaly solidaritu Arabům a Palestincům a odsuzovaly Izrael a sionismus.

Sovětská propaganda však u arabské populace nedosáhla kýženého úspěchu. Zejména Palestinci byli hluboce přesvědčeni, že mezi židovskými emigranty ze Sovětského svazu jsou vycvičení bojeschopní muži, a měli z nich až posvátnou hrůzu. Propagandě, která líčila sovětského vojáka jako nekonečně chrabrého a v podstatě neporazitelného, totiž bezmezně věřili. Palestinské organizace tedy nepřestaly uvažovat o způsobech, jak židovskou emigraci ze SSSR zastavit. Diplomáté pokračovali v diplomatické ofenzivě, teroristé plánovali útoky.

Jak zaútočit na bratrskou velmoc

Na začátku dubna 1973 vznikl interní záznam Ericha Mielkeho (1907–2000), dlouholetého (1957–1989) šéfa východoněmecké tajné služby a rozvědky Stasi. Pod zavádějícím názvem „Poznámky k plánovaným akcím palestinských a izraelských teroristů“ se text věnuje zejména organizaci Černé září, která plánovala *provést sérii demonstračních akcí, údajně bez lidských obětí, proti zařízením Sovětskému svazu a jeho občanům v zahraničí*. Nápady na únosy letadel prý vedení palestinského hnutí Fatah, nadřízeného organizací Černé září, rozhodně odmítlo, avšak jak stojí v záznamu, *vzhledem k existenci extremistických názorů i mezi vedoucími funkcionáři Fatahu, kteří mají sklony k dobrodružným akcím, možnost takového útoku proti SSSR a dalším socialistickým zemím není možno vyloučit*. V závěru se zdůrazňuje, že je třeba teroristickým akcím zabránit, a veškeré operativní možnosti Stasi proto musí být nasa-

Karikatura z libyjského deníku Al Fajr al Jadid zobrazuje Leonida Brežněva coby přísluho-vače amerického imperialismu a světového sionismu Foto: archiv autora

zeny na získání dalších detailů ohledně plánovaných útoků.⁹

Příležitost k tomu dostala východoněmecká tajná policie v září 1973, kdy byli na letišti Berlin-Schönefeld zadrženi dva Arabové Abbas Hussein Salman a Ibrahim Mohammed Mansour (jména byla falešná) pašující belgické armádní pistole, náboje a několik ručních granátů. Mansour po několika dnech výslechů tvrdil, že jejich cílem byla Bratislava, kde měli s pomocí dalších obsadit vlak s židovskými emigranty ze Sovětského svazu, zajmout rukojmí, vydíráním československých orgánů si zajistit cestu na letiště a odtud odletět i s rukojmími do některé z arabských zemí. Východoněmecké bezpečnostní orgány situaci vyhodnotily jako kritickou a ihned rozeslaly dotaz zpravodajcům do spřátelených socialistických zemí. Byl však formulován jako čistě lust-

rační žádost o informace týkající se zadržených mužů, ničím nevybočoval z běžné byrokratické rutiny. Československá strana reagovala ve stejném duchu. Odpověď přišla s téměř ročním zpožděním (21. května 1974) v tom smyslu, že prověrkou provedenou ve všech evidencích Federálního ministerstva vnitra (FMV) ČSSR nebyla žádná z osob identifikována a že k nim nejsou ani žádné další poznatky.¹⁰

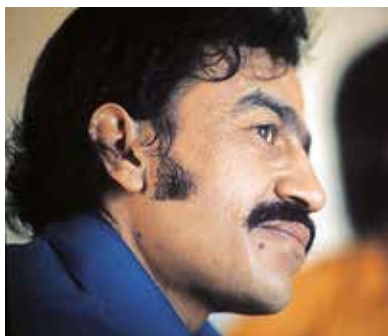
Je pozoruhodné, jak daleko to mělo k ostražitosti, ke které vyzýval sám šéf Stasi Mielke. Byla totiž namístě. Už 31. srpna 1973 přistáli na letišti v Praze-Ruzyni dva muži prokazující se libanonskými pasy na jména Mustafa Soueidan a Mahmoud Khaldi.

Jako účel své cesty uvedli turistiku, v Československu plánovali setrvat 30 dní. Ještě téhož večera se ubytovali

8 Moscow Radio Defends Aliya. *JTA*, 27. 8. 1973.

9 *BStU Berlin*, MfS HA IX Nr. 270, Poznámky k plánovaným akcím palestinských a izraelských teroristů, 9. 4. 1973, s. 1–2.

10 Tamtéž, MfS AP Nr. 7064/78 – DB, Informace, 27. 9. 1973, s. 13–15 a odpověď z Prahy, s. 32. Viz také *BStU Berlin*, MfS HA IX Nr. 4109.

Únosci používali jména Mahmoud Khaldi a Mustafa Soueidan

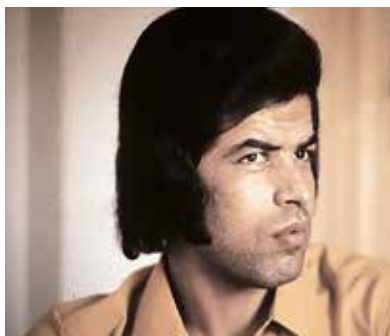

Foto: archiv autora

v bratislavském hotelu Carlton a o devět dní později se vypravili večerním osobním vlakem z Devínské Nové Vsi do Vídně. Rakouské orgány je však odmítly vpustit do země. Vrátili se tedy zpět do ČSSR, a protože v té době již neměli platné československé vízum, nebylo jim povoleno pokračovat vlakem až do Bratislavy. Na oddělení pasové kontroly (OPK) Devínská Nová Ves přečkali noc. Ráno dostali na rozkaz náčelníka OPK jednodenní vízum s tím, že ihned odcestují do Prahy a z ruzyňského letiště odletí přímou linkou zpět do Libanonu. Namísto cesty do Prahy se ale muži ubytovali v bratislavském hotelu Palace, kde na pokoji číslo 207 pobývali další dva týdny. Dne 24. září 1973 se pak přesunuli na internát Ludovíta Štúra v Mlynské Dolině. Ubytoval je tam student třetího ročníku lékařské fakulty v Bratislavě Chaleb Sulejman Hechme, který – jak později vypověděl – je znal už z dřívějšíka od vidění z palestinských uprchlických táborů. Na internátě muži pobývali až do 28. září 1973.¹¹

Svědectví o jejich dalších krocích si ve větších i menších detailech odporují. Podle útržkovitých hlášení na

Hlavní velitelství Veřejné bezpečnosti Slovenské socialistické republiky (SSR) a Krajské správy Zboru národnej bezpečnosti (KS ZNB) v Bratislavě nastoupili 28. září do vlaku mezi Bratislavou a Devínskou Novou Vsí *dva Arabi*, kteří v úseku mezi Novou Vsí a rakouským Marcheggem *zahájili palbu na cestující*. V Marcheggu pak *zajali dva rukojmí a [...] požadovali po náčelníkovi stanice motorové vozidlo*.¹² Večerní dálnopis odeslaný do Prahy již akci teroristů umísťoval do Rakouska a zmiňoval i to, že ve vlaku *cestovali židovští občané ze SSSR do Vídně*.¹³

Čistě rakouský problém

Událost známá jako „Schönauská záležitost“ právě začala. Přetahovaná o to, na území kterého ze dvou států k útoku ve skutečnosti došlo, je nedílnou součástí většiny dochovaných oficiálních dokumentů. Vztahy mezi oběma zeměmi byly tehdy napjaté: v létě došlo ke dvěma leteckým incidentům na společné hranici, proti kterým Vídeň protestovala oficiální nótou. Československo v reakci na to zmrazilo turistický ruch, pozastavilo

vydávání vstupních víz rakouským novinářům i západním žurnalistům akreditovaným v Rakousku. Jen pár dní před událostí s vlakem, 26. září 1973, povolalo Rakousko svého velvyslance v Československu Georga Schlumbergera do Vídně *k ústnímu podání zprávy*. Vztahy mezi oběma zeměmi v době útoku na vlak asi nejlépe vystihuje titulní strana rakouského listu *Arbeiter-Zeitung*, kde se na první straně kromě informace o teroristickém incidentu objevuje jen jediný další titulěk: *ČSSR vytvořila chladnou atmosféru. Kirschlaeger¹⁴ Radě Evropy: Praha ohrožuje uvolňování napětí*.¹⁵

David Čaplik, jeden z židovských emigrantů, kterého si teroristé vzali jako rukojmí, vzpomínal po letech na únos vlaku takto: Ještě na slovenské straně *přišel celník zkontrolovat pasy, najednou někdo otevírá kupé a dva mladí hoši do našeho kupé cpou postarší manžele a říkají: „Kde jsou vaše pasy, kam jedete?“ [...] Jeden z nich měl granáty a ten druhý měl kalašnikov. [...] Vlak stál na tom malém nádraží, ani si nepamatuju, jak se jmenovalo. Pak se otevřely dveře a říkají: „Vystupte!“ První šla moje žena s dítětem v náručí, potom starý pán, jeho žena (šlo o 71letého Mošeho Litvaka a jeho 68letou partnerku – pozn. autora), já poslední – a ti dva za mnou. Samopal mi držel na zádech a tak jsme šli. Při vystupování z vagonu jsem je zdržoval, jak to šlo, staříci nevěděli, jak vystoupit, vlak totiž nezastavil u perónu. A v ten okamžik moje žena s dítětem utekla. Při útěku paní Čaplikové došlo na výstražnou střelbu, při které odražená kulka zranila československého vlakvedoucího Ferdinanda Beluše (vyskytuje se i verze příjmení Beles). Další výstražná střelba se odehrála v budově nádraží*

11 ABS, f. Svazky kontrarozvědného rozpracování – Centrála (dále jen MV-KR), svazek a. č. 637386 MV „VLAK“, prověřované osoby Mahmoud Khaldi a Mustafa Soueidan, Zpráva o teroristickém přepadení čs. vlaku, s. 12–20 a Dodatek k hlášení, s. 31.

12 *Archiv Ministerstva vnitra SR, Přepadení vlaku* – zpráva, P5-1-HV, VB-3, s. 1.

13 ABS, f. MV-KR, svazek a. č. 637386 MV „VLAK“, Incident na čs.-rakouské hranici – zpráva, s. 3.

14 Rudolf Kirschschläger (1915–2000) byl v letech 1967–1970 rakouským velvyslancem v Československu, 1970–1974 rakouským ministrem zahraničních věcí a 1974–1986 rakouským prezidentem.

15 *Arbeiter-Zeitung*, 29. 9. 1973, s. 1.

Prohlášení nalezené ve vlaku

My, Orli palestinské revoluce, se přihlašujeme k odpovědnosti za tuto operaci. Splnili jsme tuto misi, protože máme pocit, že imigrace Židů ze Sovětského svazu je velkou hrozbou pro naši věc. Nepodnikli jsme tuto akci, protože nás baví zabíjet, ale kvůli zločinným sionistům, kteří bombardují naše tábory, vraždí naše kojence a děti, ženy a starce, vraždí naše vůdce, vyhlašují, že budou naše lidi zabíjet, kdykoliv a kdekoliv je naleznou. Udělali jsme to, protože máme svá práva a jsme rozhodnutí bojovat se sionisty, kdykoliv a kdekoliv je najdeme, a to i s těmi, kdo jim pomáhají. Není to náš první útok ani náš útok poslední, nepřijmeme nic jiného než osvobození naší země hrubou silou.

Citováno dle filmových záběrů na autentický dokument a přepisu v *Die Ereignisse vom 28./29. September 1973. Ein Dokumentarbericht*, s. 82.

Vyjednávání s únosci na ploše vídeňského letiště

Foto: Tisková agentura Hanni

v Marcheggu,¹⁶ která – v rozporu s nařízením rakouských orgánů – nebyla nijak chráněna.

Ve vlaku, který vezl 83 cestujících, z toho 32 až 37 židovských emigrantů (zdroje se v tom různí), bylo později nalezeno prohlášení únosců v anglickém jazyce. K útoku se přihlásila organizace Orli palestinské revoluce.

Na nádraží v Marcheggu dorazil ředitel bezpečnostních složek v Dolním Rakousku Dr. Emil Schuller a převzal vyjednávání s teroristy. Ti požadovali automobil a bezpečnou cestu na letiště. Rakouské železnice daly k dispozici svou dodávku. Řízení se chopil zajatý rakouský celník Franz Bobits. Muž používající pas na jméno Khaldi si s kalašnikovem v ruce sedl na místo spolujezdce a celou cestu na Bobitse mířil, druhý únosce s granátem v ruce seděl se třemi rukojmími na zadních sedadlech.¹⁷

Velitel zvláštní jednotky Gendarmerikommando Bad Vöslau, kapitán četnictva Kurt Werle s dalšími

představiteli rakouské státní moci dodávku následovali v doprovodném vozidle a zajistili únoscům volný průjezd až na vzletovou dráhu vídeňského letiště Schwechat. Tam jim ovšem ředitel letiště zabránil v dalším pohybu. Před dodávku s teroristy najel svým vlastním vozidlem. Obával se obvyklého scénáře – že se únosci zmocní některého z letadel připraveného k odletu. Dodávku obklíčilo četnictvo a velitel Kurt Werle začal vyjednávat.

Jak s odstupem vzpomínal, *nebylo [to] moc příjemné, protože vepředu vedle řidiče sedící terorista [...] držel kalašnikov u okna a pojistku ručního granátu, který měl v ruce, držel mezi zuby. Ale musel jsem tam. Nevěděl jsem, jak bude reagovat. Díky bohu se nic nestalo, a tak jsem mu vysvětlil, že musíme najít místo, kde můžeme bezpečně stát a kde pak mohou proběhnout příslušná jednání. To vzal na vědomí a jeli jsme na odstavnou plochu letiště.¹⁸ Do vyjednávání se pak postupně za-*

pojili i ředitel bezpečnostních složek v Dolním Rakousku Dr. Emil Schuller, generální ředitel veřejné bezpečnosti, sekční šéf ministerstva vnitra Oswald Peterlunger, ministerský rada spolkového ministerstva vnitra Dr. Ernst Erben, psychiatři Prof. Friedrich Hacker a Dr. Willibald Sluga, velvyslanci a diplomaté Egypta, Libye, Iráku a Libanonu a následně asi dalších dvacet státních úředníků, od vídeňského policejního prezidenta Dr. Karla Reidingera po zástupce prezidia magistrátu města Vídně, Dr. Josefa Bandiona.

Únosci prohlásili, že požadují letadlo a svobodný odlet s rukojmími do arabské země, kde budou židovští rukojmí vyměněni za palestinské vězně v Izraeli. Vyhlásili ultimátum: do 20 minut dostanou letadlo, jinak postřílejí rukojmí a sami se vyhodí do vzduchu.¹⁹ Na námitky, že podobná věc potřebuje čas, odpovídali, že o ničem vyjednávat nebudou a ze svých požadavků nemohou nic slevit.

16 AA, záznam rozhovoru autora s Davidem Čaplikem, Tel Aviv, 2016.

17 Výpisky z policejních zpráv viz *Die Ereignisse vom 28./29. September 1973. Ein Dokumentarbericht*.

18 AA, záznam rozhovoru autora s Kurtem Werle, Eisenstadt, 2016.

19 Detailní popis události na letišti viz RIEGLER, Thomas: *Im Fadenkreuz: Österreich und der Nahostterrorismus 1973 bis 1985*. Vienna University Press – Vandenhoeck & Ruprecht Unipress, Wien – Göttingen 2011.

Kancléř Bruno Kreisky (vpravo) osobně vítá piloty Alexandra Hinczaka (vlevo) a Karla Geigera (uprostřed) po návratu do Rakouska

Foto: archiv rodiny Geigerových

Na rakouské straně zároveň probíhala intenzivní debata ohledně možnosti ozbrojeného zásahu. Schuller prosazoval v zájmu ochrany životů rukojmích neintervenovat a argumentoval tragickými následky předchozích pokusů o zásah, které skončily nesmyslným krveprolitím – členové zasahujících policejních komand se buď postříleli navzájem, nebo s terorysty pozabíjeli i rukojmí.

Únosci postupně prodlužovali ultimátum a přitom v rozhovorech s Rakušany vysvětlovali své motivy. Mluvili o tom, že jejich domovy v Palestině jim byly sebrány, zatímco ruští emigranti židovské víry projíždějí Rakouskem přicházejí do Izraele podpořit boj s Araby. Na sdělení, že tito židovští vystěhovalci jsou většinou starší lidé, odpověděli, že Izrael v boji s Araby profituje i z těchto starých lidí, protože odvádějí práci za mladé, a ti tak mohou jít do armády. Únosci také zdůrazňovali, že jsou sebevražedným komandem. Jestliže druhá strana nepřistoupí na jejich požadavky, nastane krvavá

lázeň, při které zabijí nejen rukojmí, ale také mnoho policistů, a vyhodí do vzduchu dvě letadla stojící poblíž.²⁰

Na letišti se postupně shromáždila převážná část rakouského kabinetu, který měl rozhodnout o dalších krocích. Kolem půl čtvrté odpoledne kancléř Bruno Kreisky (1911–1990, ve funkci v letech 1970–1983) do vyjednávání zapojil velvyslance arabských zemí a tlumočnicka Abd-El-Hadi (Hardyho) Eisenstadtera. Jejich prostřednictvím začali únosci vyjednat přímo s kancléřem a jeho lidmi. Kreisky arabským velvyslancům přislíbil, že tábor Schönau bude uzavřen, což únoscům dalo naději na celkové zastavení emigrace sovětských Židů do Izraele. V 18.30 hod. se velvyslanci odebrali na osobní jednání s kancléřem Kreiskym, egyptský velvyslanec únoscům slíbil rakouskou odpověď do 21 hod. Tento termín byl prodlužován pomocí smluveného hesla, které znělo „Nasr“, vítězství. Kolem 22 hod. se velvyslanci vrátili a tlumočili únoscům výsledky svého

Prohlášení rakouské vlády

Dne 28. září 1973 bylo na mimořádném zasedání federální vlády rakouské republiky přijato následující rozhodnutí: *Vzhledem k tomu, že bezpečnost sovětských občanů emigrujících ve skupinách ze Sovětského svazu do Izraele může být při tranzitu přes Rakousko ohrožena, bude pomoc poskytovaná k tomuto účelu, v současnosti nebo v budoucnosti, jako je dočasné ubytování těchto osob v táboře Schönau, zastavena.*

Citováno podle textu odvyšlaného v angličtině. V německé verzi je slovo „stop“, tedy zastavit, nahrazeno slovem „einzustellen“ značícím, že režim bude upraven či doladěn. Únosci ale rozuměli pouze angličtině. Obě verze viz *Die Ereignisse vom 28./29. September 1973. Ein Dokumentarbericht*, s 83.

jednání. Pozornost se soustředila na text vládního prohlášení ohledně židovských vystěhovalců ze SSSR, které měl rakouský kancléř vydat a jež mělo být okamžitě vysíláno rakouským rozhlasem v němčině a také v angličtině, aby mu oba únosci rozuměli.

Kreiskyho kancelář zároveň zajistila malé letadlo zapůjčené od soukromého vlastníka a dva rakouské piloty, kteří byli ochotni stát se novými rukojmími. Alexander Hinczak a Karl Geiger, sportovní piloti z leteckého klubu v Grazu, na letišti dorazili přímo z fotbalového zápasu a začali připravovat zapůjčenou Cessnu 414 k odletu na neznámé místo. V reakci na tyto zprávy únosci propustili rakouského celníka Bobitse. Prohlášení rakouské vlády bylo odvyšláno v 1 hod. 15 min. po půlnoci, únosci je vyslechli z přenosného rádia. Ve 2.20 opustili dodávku a židovské rukojmí a v doprovodu arabských velvyslanců odkráčeli k cessně, která vzápětí vzlétla. Ve 2.50 bylo vídeňské

²⁰ Poznámka sekčního šéfa Dr. Oswalda Peterlungera. *Die Ereignisse vom 28./29. September 1973. Ein Dokumentarbericht*, s. 66–68.

letišť Schwechat opět otevřeno pro veřejnost.²¹

Letadlo s únosci zamířilo z Vídně do Dubrovníku v Jugoslávii, poté do italského Palerma, dále do Tunisu a pak do Alžíru, kde jim však státní orgány nečekaně odmítly povolit přistání. Cessna se tak vrátila do Evropy, kde v Cagliari na Sardinii dotankovala, a přes Maltu odletěla do Tripolisu v Libyi, kde jí bylo konečně, „z humanitárních důvodů“, povoleno nouzové přistání. Rakouští piloti obdrželi dárky od libyjského vládcy Muammara Kaddáfího a bez jakékoliv újmy se vrátili domů, kde byli právem přivítáni jako skuteční hrdinové.

Cílem byl Sovětský svaz

Na tiskové konferenci konané v Tripolisu 30. září 1973 únosci představili tři hlavní cíle své akce: politickým cílem bylo zastavení emigrace sovětských Židů, informačním cílem bylo podpořit silný hlas palestinské revoluce na celém světě a vojenským cílem bylo oslabení lidského potenciálu sionistického nepřítele, jehož jediným zdrojem je v současnosti Sovětský svaz. Deníku *Al-Fajr al-Jadid* také odpověděli na několik otázek: *Věříte, že váš únos pomohl palestinskému boji? – Naše poslání nejsou únosy. – Ale podnikáte operace v zahraničí a unášíte lidi. – Moše Dajan po Mnichovu²² řekl celému světu, že bude útočit na Palestince kdekoli, kdykoli. Podobně my máme právo udeřit na sionisty kdekoli.*²³ Libanonský deník *Al Hayat* označil únos vlaku za nejlepší partyzánskou operaci

od Mnichova. Další libanonský deník, *An Nahar*, vyzdvihl oba mladíky, kteří udělali pro ovlivnění Sovětského svazu ve věci židovské emigrace více než kdokoli jiný.²⁴

Z Káhiry dopisovatelé *New York Times* hlásili, že události v Rakousku se dotkly základního problému arabsko-izraelského konfliktu: *emigrace do Izraele ze Sovětského svazu je pro mnohé Arabů skutečnou noční můrou, jednak jsou přesvědčeni, že noví imigranti jsou komunisté a přinášejí komunismus, a jednak je považují za supervojáky a armádní specialisty, kteří učiní Izrael neporazitelným. Obdiv k sovětským vojákům je velmi rozšířený.*²⁵ O dva dny později, 4. října 1973, otiskl list *An Nahar* na titulní stránce prohlášení, ve kterém se pravilo: *My, Orli palestinské revoluce, dáváme toto první a poslední varování Sovětskému svazu, našemu příteli, že pokud neukončí emigraci do Izraele, budou jeho ambasády a zájmy na Blízkém východě terčem útoků našich revolucionářů. [...] Rádi bychom zdůraznili, že podpora rakouského rozhodnutí neposkytovat tranzitní prostor nestačí. Srdcem problému je souhlas Sovětského svazu se zastavením této emigrace.*

Na tento text navečer zareagovala palestinská tisková kancelář Wafa, ovládaná hnutím Fatah: *Kdokoli, kdo se pokouší podkopat vztahy mezi palestinskou revolucí a Sovětským svazem, nemůže být skutečným Palestincem.*²⁶ Vůdce Fatahu Jásir Arafat (1929–2004) totiž v červenci navštívil Moskvu a dostalo se mu příslibů mohutné pomoci.

Následujícího dne se tón prohlášení vydávaných Orly palestinské revoluce

zásadně změnil. *Palestinská partyzánská skupina odmítla jako sprostý výmysl prohlášení, které jí bylo připsáno a zveřejněno, o odvetných útocích na Sovětský svaz pro povolování emigrace Židů. Dementi bylo publikováno ve dvojích novinách s těsnými svazky na palestinské hnutí, Al Moharrer a Al Sharq, ohlásily New York Times s tím, že sovětský velvyslanec v Libanonu, Sarvar A. Azimov, požadoval od vedoucích představitelů palestinského hnutí vysvětlení. Nové prohlášení Orli palestinské revoluce pak sdělovalo, že Orli nejsou nezávislou organizací, ale speciální skupinou patřící k frakci, která plní národní a progresivní úkoly a nikdy nesklouzne na pozici nepřátelství k Sovětskému svazu.*²⁷ Aby dokonal názorové zmatení politicky roztržštěných palestinských skupin, sdělil týž den mluvčí Lidové fronty pro osvobození Palestiny rakouským novinářům, že partyzánské skupiny budou pokračovat v útocích na jakýkoliv stát, který podporuje emigraci sovětských Židů do Izraele.²⁸

V listopadu 1973 pak poskytli oba únosci exkluzivní rozhovor německému časopisu *Stern*. Vystupovali pod svými pseudonymy: Abu Ali (Khaldí) se představil jako právník, 25letý, Abu Salim (Soueidan) jako inženýr, 22letý. Bylo to poprvé od počátku teroristické kampaně v Evropě, kdy jménem palestinských teroristických hnutí nehovořili tiskoví mluvčí, ale přímo muži, kteří akci provedli. Pod titulky *Válečná strategie* a *Chtěli jsme nalákat Izrael do pasti* se skrývalo sice nonšalantně, ale profesionálně vedené interview. *Chtěli jsme Rusy konfron-*

21 *Die Ereignisse vom 28./29. September 1973. Ein Dokumentarbericht*, s. 92.

22 Je míněn teroristický útok na olympijských hrách v Mnichově v roce 1972, při němž zahynulo 11 členů izraelské sportovní výpravy. Moše Dajan (1915–1981) byl izraelský generál a politik. V letech 1953–1958 náčelník Generálního štábu Izraelských obranných sil, 1967–1974 izraelský ministr obrany a 1977–1979 ministr zahraničí.

23 Letadlo unesené partyzány nouzově přistálo v Tripolisu. *Al-Fajr al-Jadid*, 30. 9. 1973, s. 1.

24 Citováno v dokumentu Vývoj tiskových ohlasů na teroristický útok v Marcheggu a uzavření tranzitního tábora v Schönau. *Nadace Archiv Bruna Kreiského*, StBKA, VI.8/Schönau I.

25 Cairo Approves Austria Attack. *New York Times*, 3. 10. 1973.

26 Guerillas Are Said to Warn Moscow. *New York Times*, 5. 10. 1973.

27 Palestine Group Denies It Threatened Russians. *New York Times*, 6. 10. 1973.

28 Interview s Bassamem Abu Sharifem. *Kurier*, 5. 10. 1973.

tovat s jejich odpovědností za situaci, řekl reportérům Abu Ali a uvedl, že v boji s Izraelem přišel o dva bratry a o otce, zatímco Abu Salim ztratil tři bratry a otce.

Co se akce samotné týče, hovořil Abu Ali o tom, že celou operaci připravil jiný spolupracovník Orlů palestinské revoluce, hlavní plánovač, který mezi Bratislavou a Vídní strávil dva týdny. Poté oběma únoscům zadal dopisem přesné instrukce, jak postupovat, ale tento dopis si směli přečíst až v Bratislavě. Dne 25. září jsme dostali příkaz letět do Vídně a odtud do Bratislavy, začínal jeho popis události. Dále uvedl, že v kufrech s dvojitým dnem měli od dalších spolupracovníků dva kalašnikovy, jednu pistoli, dva ruční granáty a deset kilo výbušniny TNT. Nejprve se ale v rámci přípravy na akci 26. září projeli vlakem s židovskými emigranty do Vídně a snažili se zapamatovat si všechny detaily. Na dotaz, jak je možné, že si této cesty nevšimly československé orgány, Abu Ali odpověděl, že oba měli dva pasy. *V den operace jsme použili ten libanonský, v něm bylo pouze jedno vstupní razítko.*²⁹

V rozhovoru též únosci tvrdili, že jejich akce byla součástí příprav na Jomkipurskou válku s Izraelem, která propukla v říjnu 1973. Toto tvrzení dnes přijali za své mnozí odborníci a bezpečnostní experti.³⁰ Útok na vlak s vystěhovalci prý odvedl pozornost izraelských bezpečnostních složek od arabských příprav na válku a vojenské manévry syrských jednotek na hranicích s Izraelem se jeví jako propagandistické řinčení zbraněmi spojené se situací ve Vídni. Podle všeho však Izraelci o arabských přípravách na válku věděli: o přesném datu plánovaného útoku je průběžně informoval špičkový agent Ashraf Marwan,³¹ zahájení evakuace so-

Únosci vysvětlují v Bejrútu svou akci reportérovi časopisu Stern

Repro: Stern / Jay Ullal

větských civilistů z Egypta a Sýrie dne 4. října také nebylo tajemstvím. Chybou izraelského vedení bylo, že tyto informace ignorovalo. Aktéři „Schönauské záležitosti“ si pravděpodobně vymýšleli ve snaze připsat si část kreditu za nejhorší vojenský debakl Izraele od roku 1948.

Kreiskyho hra

Na „Schönauskou záležitost“ reagoval i západní tisk a židovské organizace. Proti Rakousku a jeho kancléři Bruno Kreiskymu se rozpoutala hysterická kampaň. Kancléř byl označen za zrádce kolaborujícího s teroristy, Rakousko za stát pokračující v nacistických tradicích. Izraelská premiérka Golda Meirová po vzteklé návštěvě Vídně prohlásila, že ji Kreisky nenabídl ani sklenici vody. Mezi oběma socialistickými státníky panovala pouze

jediná shoda: že žijí ve zcela nekompatibilních světech.³² Ve skutečnosti Kreisky sice uzavřel lokalitu tábora v Schönau, ale tranzit sovětských židovských vystěhovalců přes Rakousko pokračoval bez přerušení. Pro bezpečí emigrantů bylo nutné vzbudit dojem, zejména v arabském světě, že cesta přes Rakousko byla uzavřena. To Izraelci, USA a mnohé evropské státy nebyly zpočátku schopny pochopit. Izraelce navíc popudilo, že v nových tranzitních táborech měli mít vystěhovalci ze SSSR svobodnou možnost volby, do které cílové země chtějí odcestovat. Ze Schönau, kontrolovaného Židovskou agenturou, bylo předtím možné pokračovat pouze do Izraele.

S odstupem několika měsíců se však vztahy mezi Rakouskem a Izraelem urovnaly. Dne 16. března 1974 Golda Meirová na slavnostní večeri

29 Stern, 1973, č. 46, s. 240–242.

30 BLACK, Ian – MORRIS, Benny: *Israel's Secret Wars. A History of Israel's Intelligence Services*. Hamish Hamilton, London 1991, s. 293.

31 URI, Bar-Joseph: *The Angel. The Egyptian Spy Who Saved Israel*. Harper Collins, New York 2016.

32 MEIR, Golda: *My Life*. Dell Publishing, New York 1975, s. 399 a BERG, Matthew Paul (ed.): *The Struggle for a Democratic Austria. Bruno Kreisky on Peace and Social Justice*. Berghahn Books, New York 2000, s. 444.

Strany práce v Izraeli veřejně pochválila Bruna Kreiskyho za nalezení alternativy k pohybu sovětských Židů po uzavření Schönau a vyzdvihla jeho diplomatické schopnosti. Emigrační středisko pro sovětské židovské vystěhovalce v Rakousku bylo nejprve umístěno do kasáren ve Wöllersdorfu. Ministerstvo vnitra považovalo lokalitu za mnohem bezpečnější, okolní obyvatelé však protestovali, že nechtějí žít tak blízko cíle teroristických útoků. Dobrému image nesvědčilo ani to, že šlo o objekt využívaný v letech 1934–1938 jako internační a koncentrační tábor.

Středisko bylo proto přemístěno do Traiskirchenu, do objektu, který slouží jako uprchlický tábor dodnes. Tranzit sovětských Židů přes Rakousko v tichosti probíhal dál až do pádu železné opony. Od roku 1973 do roku 1989 prošlo Rakouskem na 270 000 židovských vystěhovalců ze SSSR do Izraele.³³

Mezitím v Československu

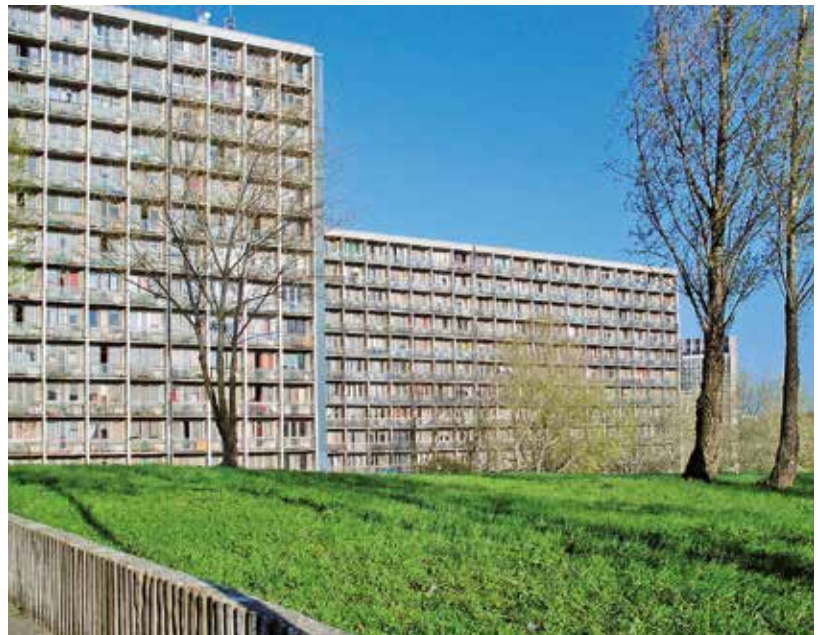
A jak probíhalo vyšetřování únosu vlaku v Československu? Bezpečnostní orgány byly paralyzovány normalizací, jež přišla po událostech roku 1968: síť agentů a informátorů byla zasažena přeběhlictvím, byrokratické struktury pak čistkami a reorganizací vycházející z federalizace československého státu. Zdrojové materiály bratislavské Hlavní správy Státní bezpečnosti (HS StB) SSR obsahující záznamy výpovědí klíčových svědků se nedochovaly. Neexistuje ani vysvětlení důvodů, proč slibně rozjeté vyšetřování po několika dnech skončilo a už nikdy nikam nepokračovalo. Ze svazku „VLAK“ dochovaného v Archivu bezpečnostních složek se dnes dozvídáme pouze to, co se slovenští soudruzi rozhodli sdělit svým pražským federálním nadřízeným.

Od 30. září 1973 probíhaly výslechy zúčastněných osob a byla vytvořena časová osa pobytu obou únosců v Bratislavě. Příslušníci 4. odboru bratislavské KS ZNB vyslechli osádku vlaku: Karola Komendu, Milana Kolárika, Jána Cibulú, Vincence Gašpárka, celníka Dzurilu a bankovního úředníka Státní banky Československé v Bratislavě Viliama Bernarda, který prováděl kontrolu cestujících. Bernard ohledně způsobu, jakým únosci do vlaku dostali zbraně, vypověděl, že celník Dzurila prohlídku vykonával důkladně a zodpovědně, že únosci měli v kufrech jen šatstvo, osobní věci a nějaké ovoce, snad banány.³⁴

Místní agentura vyšetřovatelům StB sdělila, že oba únosci sedávali denně v kavárně hotelu Palace, a to do 22.30 hod., kdy odcházeli na pokoj spát. Informátoři určili dva muže, kteří se s únosci v hotelu setkali: jeden

z nich, Libanonec Raif Abillama, byl v uvedeném hotelu ubytován. Současně s únosci byl ubytován i v hotelu Carlton na začátku září.³⁵ Druhý muž, Assem Raad, byl předmětem zájmu bezpečnostních orgánů již od šedesátých let, na konci dekády byl v kontaktu s československou rozvědkou v Bejrútu, kontrarozvědka v Bratislavě poté připravovala jeho naverbování, k tomu ale zřejmě nikdy nedošlo. Dva arabští studenti z internátu Ludovíta Štúra v Mlynské dolině, Palestinec Mohammed Hassan Higazi a Syřan Ghassan Elias Doule potvrdili, že únosce Khaldi, kterého poznali na fotografii, u nich jednu noc přespal. Rozcházel se však v určení data, kdy to bylo.³⁶

Agentura předala zprávu, že během odjezdové revize československé lodi Revúca ve Vídni si dva rakouští celníci povídali o tom, že rakouská policie

Hlavní budovy internátu Ludovíta Štúra v Bratislavě, kde únosci pobývali

Foto: Milan Darjanin / CC BY-SA 3.0

33 Viz <http://www.jewishvirtuallibrary.org/total-immigration-to-israel-from-former-soviet-union> (citováno k 30. 5. 2018).

34 ABS, f. MV-KR, svazek a. č. 637386 MV „VLAK“, Zpráva o teroristickém přepadení čs. vlaku, s. 21.

35 Tamtéž, s. 18.

36 Tamtéž, s. 20.

o plánovaném přepadení vlaku dobře věděla, ale počítala s tím, že se usku- tečně na československém území.³⁷

Dne 5. října 1973 se II. správa FMV Praha dotázala 4. odboru HS StB SSR v Bratislavě, jakým způsobem a z jakého popudu bylo únoscům vydáno a poté ještě několikrát prodlouženo československé vízum. Následující vyšetřování na Krajském odboru pasů a víz (KOPV) vedlo Oddělení inspekce KS ZNB Bratislava a došlo k závěru, že úředníci *postupovali při prodlužování pobytu v souladu s článkem 51 RN ESPV č. 6 z 15. 12. 1972*. Mezitím se z rakouské nemocnice vrátil Ferdinand Beluš (Beleš), československý občan postřelený odraženou kulkou teroristů, a ohlásil, že byl vyslyšán rakouskou policií a natáčela ho i rakouská televize. *Zachoval se důstojně a při odpovědích na kladené otázky nedal žádnou možnost, aby okolnosti incidentu mohly být zneužity proti zájmům ČSSR.*³⁸

Posledním pokusem slovenské StB něco vyšetřovat³⁹ byla prověrka telegramů, která odhalila, že 10. září 1973 byl na adresu Abu Ali, Hana Bathish shop, Sabra street, Bejrút, Libanon odeslán telegram s textem: *Přátelé se vracejí do Bejrútu*. Jako odesílatel byl uveden Abu Mohammad v hotelu Palace.⁴⁰ Také východoněmečtí vyšetřovatelé zjistili, že jimi zadržенý muž používající jméno Salman měl po plánovaném předání zbraní v Bratislavě odeslat telegram do Bejrútu, na adresu Mahmoud Khaldi, u Abo

Adel Al Khatiba, Sabra street, s textem *Přijeli jsme a máme se dobře.*⁴¹ Mahmoud Khaldi je jméno z falešného pasu jednoho z únosců. Abu Ali z prvního telegramu je *nom de guerre* stejného člověka.

Pravá jména únosců českoslovenští vyšetřovatelé nezjistili. Zato libanonský generální prokurátor na počátku října obvinil dva Libanonce a jednoho Palestince z výroby falešných pasů a jejich doručení oběma únoscům. Taxikář z Bejrútu, 25letý Mustafa Sweidan (Soueidan), policii původně nahlásil krádež svého pasu z auta. Při výslechu tvrdil, že neví, jak je možné, že jej využil palestinský odboj. Další dva muži libanonské policii unikli.⁴² Dva Arabové zadrženi kvůli pašování zbraní východoněmeckými orgány byli vyhoštěni a 11. října 1973 odletěli letadlem společnosti Interflug z NDR do Alžíru.⁴³

Je načase promluvit

„Schönauskou záležitostí“ se zabývám od roku 2000, kdy jsem natočil rozhovor s Jicchakem Patyšem, rodákem ze Slovenska, který byl v době útoku izraelským velvyslancem ve Vídni. Díky podpoře Státního fondu kinematografie nyní vzniká dokumentární film věnovaný jak události samotné, tak i souvisejícím mediálním a propagandistickým manipulacím, které jsou dodnes považovány za pravdu. Co v tomto příběhu zatím zoufale chybí, je arabský hlas

promlouvající ke světu po skončení studené války. Nikdo ze skutečných přímých účastníků na palestinské a syrské straně o akci od roku 1973 nepromluvil. Bylo by fascinující slyšet z první ruky, jak dnes, po zveřejnění kdysi tajných informací o emigraci sovětských Židů, někdejší aktivisté chápou rozpor mezi halasnou protisionistickou propagandou sovětského impéria a jeho činy ve světě reálné politiky. Jak Abu Ali a Abu Salim vnímali konkurenčním hnutím Fatah vynucené zamlčení skutečnosti, že hlavním cílem jejich akce byl Sovětský svaz? Chybí také více detailů o syrské pomoci s koordinací a o průběhu akce na našem území. A samozřejmě by bylo zajímavé vyslechnout si od přímých účastníků interpretaci nekompetence československých orgánů v této věci.

K poznání pravdy nepovedou recyklace stereotypních představ o zlovolné StB podporující ještě zlovolnější Palestince.⁴⁴ Navzdory halasně protisionistické kampani československý režim počátku sedmdesátých let rozhodně nebyl k palestinským bojovníkům za svobodu tak přátelský jako později. Unikátnost „Schönauské záležitosti“ tak nespočívá jen v lokalitě a faktu, že hlavním cílem útoku bylo pokrytectví sovětského bloku, fascinující je i míra manipulace veřejným míněním a zapomnění, kterým událost překryla následná Jomkipurská válka. pd

37 Tamtéž, s. 16.

38 ABS, f. MV-KR, svazek a. č. 637386 MV „VLAK“, Přepadení čs. vlaku na rakouském území, s. 73-74.

39 Svazek „VLAK“ byl 15. 10. 1974 uložen do archivu s konstatováním, že účelem prověrky bylo zjistit, zda čl. orgány postupovaly při odbavování vlaku podle předpisů - celní prohlídka byla řádně provedena - a dále pak sledovat, zda teroristé nepřijedou opět do ČSSR. Tamtéž, Akce „VLAK“ - uložení, s. 79.

40 Tamtéž, Zpráva o teroristickém přepadení čs. vlaku, s. 20.

41 BStU Berlin, MfS AP Nr. 7064/78 - DB, Zpráva (bez bližšího označení), s. 27.

42 Cairo Approves Austria Attack.

43 BStU Berlin, MfS AP Nr. 7064/78 - DB, Zpráva, 18. 10. 1973, s. 42.

44 V článku *Teror, jemuž dala StB zelenou* (Lidové noviny, 30. 9. 2017) jsem si dokonce s překvapením přečetl údajný citát „důstojníka StB“, který jsem kdysi, před začátkem vlastního výzkumu, použil v prvotním námětu dokumentárního filmu o „Schönauské záležitosti“ jako ukázkou očekávaného obsahu plánovaných interview. Mnohaleté bádání postupně změnilo mé chápání události - ale staříčkový námět se očividně stal otevřeným zdrojem informací pro jiné.